

Dr. Yasin Alperen Karařahin

Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Ana Bilim Dalı
Öğretim Üyesi

**Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu'na Göre
İşletme Rehninin Kurulması,
Konu Yönünden Kapsamı ve
Paraya Çevrilmesinin
Sözleşmelere Etkisi**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA İŞLETME REHNİNİ DÜZENLEYEN KAYNAKLAR

I. TİCARİ İŞLETME REHNİ KANUNU	3
II. TİCARİ İŞLEMLERDE TAŞINIR REHNİ KANUNU	6
1. Mevzuatın Hazırlanma Süreci ve Genel Özellikleri	7
2. BM Teminat İşlemleri Model Kanunu'nun Kalıntıları	9

2. BÖLÜM

İŞLETME KAVRAMI VE İŞLETME REHNİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

I. İŞLETME KAVRAMI.....	13
1. Ticari İşletme ve Esnaf İşletmesi.....	13
2. İşletmenin Kapsamında Yer Alan Eşya ve Haklar ile İşletme Değeri	15
A. Eşya ve Haklar.....	15
a. Duran Varlıklar.....	16
b. Dönen Varlıklar.....	16
B. İşletme Değeri.....	17

3. İşletmeye Tahsis Edilen Eşya ve Hakların Tek Bir Tasarruf İşleminin Konusu Olabilmesi.....	18
II. İŞLETME REHNİNİN HUKUKÎ NİTELİĞİ: TOPLU REHİN	19
1. Birlikte Rehne Dair Genel Açıklamalar	19
2. İşletme Rehninin Toplu RehİN Teşkil Etmesi.....	25

3. BÖLÜM

İŞLETME REHNİNİN KURULMASI

I. REHİN HAKKININ KURULMASININ AŞAMALARI.....	27
1. RehİN Sözleşmesinin, Tescil Talebinin ve Tescilin Hukukî Nitelikleri.....	27
2. RehİN Sözleşmesi.....	30
A. RehİN Sözleşmesinin Borçlandırıcı İşlem ve Tasarruf İşlemi Teşkil Etmesi.....	30
a. RehİN Sözleşmesinin Borçlandırıcı İşlem Niteliği.....	30
b. RehİN Sözleşmesinin Tasarruf İşlemi Niteliği.....	31
B. RehİN Sözleşmesinin Tarafları	31
a. Genel Olarak	31
b. RehİN Verenin Borçlu Olmaması Durumunda.....	34
C. RehİN Sözleşmesinin Unsurları	35
a. Kanun Hükümlerinin Açıklanması.....	35
b. RehİN Sözleşmesinin Objektif Esaslı Unsurları.....	36
aa. Tarafların Teslimsiz RehİN Hakkı Kurma İradesi.....	37
bb. RehİNle Teminat Altına Alınan Alacak Hakkı.....	38
aaa. Belirli ve Belirlenebilirlik	38
bbb. Borçlunun Kanunda Sayılan Kişilerden Biri Olması	39
ccc. Borcun Ticarî veya Meslekî Faaliyetten Doğması	40
cc. RehİN Yüğü	41
dd. RehİN Konusu	41

aaa. Sorunun Açıklanması	41
bbb. Kamuya Açıklık ve Belirlilik İlkelerinin Temelinde Yatan Düşünce.....	42
ccc. Teslime Bağlı Rehin Açısından Kamuya Açıklık ve Belirlilik İlkeleri	44
ddd. TRK Açısından Kamuya Açıklık ve Belirlilik İlkeleri.....	46
eee. İşletmenin Sicile Kayıtlı Olup Olmaması	48
fff. İşletmenin Rehin Sözleşmesinde Belirlenmesi	50
D. Rehin Sözleşmesinin Şekli.....	51
3. Tescil.....	53
A. Tescil Talebi ve Tescil	53
B. Rehinli Taşınır Sicilinin Özellikleri	55
a. Sicilin Kurulması ve Sicil Teşkilatı.....	55
b. Elektronik Olması	55
c. Merkezî Olması.....	55
d. Kamuya Açık Olması.....	55
e. Aynî Sisteme Göre Tutulmaması	56
C. Tescilin Etkileri.....	57
a. Genel Olarak	57
b. TRK Hükümlerinin Açıklanması ve Eleştirisi.....	58
c. Üçüncü Kişilerin İyiniyet İddiasına Sicil Kaydının Etkisi ..	59
aa. Savunulan Görüş	60
bb. Yönetmelik Hükümü.....	63
cc. İyiniyetle Hak Kazanılması Bağlamında Ele Alınması Gereken Mesele: Rehin Verenin Merhunun Emin Sıfatıyla Zilyedi Olması	63
II. REHİN VERENİN TASARRUF YETKİSİ	65
1. Tasarruf Yetkisi Şartı ve Tasarruf Yetkisi Eksikliğinin Sonucu.....	65
2. Rehin Verenin Tasarruf Yetkisi Eksikliğinin Giderilmesi.....	66
A. Rehin Verenin Tasarruf Yetkisini Sonradan Kazanması	66
B. Rehinli Alacaklının İyiniyetinin Korunması.....	66

a. Genel Olarak	66
b. Taşınırın Zilyetliğinin Devrinin Şart Olup Olmaması Meselesi	67
aa. Genel Olarak	67
bb. Sorunun Özel Görünümleri.....	69
aaa. TMK 686 I.....	70
bbb. TMK 862 III	71
cc. Ara Sonuç.....	73
III. İŞLETME REHNİ KURULABİLMESİNİN ŞARTI.....	73

4. BÖLÜM

İŞLETME REHNİNİN KONU YÖNÜNDEN KAPSAMI

I. İŞLETME REHNİNİN KURULMA ANINDAKİ KONUSU VE KAPSAMI.....	77
1. İşletme Rehninin Kapsamında Olabilen Taşınır Varlıklar	77
A. Genel Açıklamalar.....	77
a. Taşınır Varlık Kavramı.....	77
b. Taşınır Varlıkların Sınırlı Olarak Sayılmaması.....	79
c. Kullanımı Devredilebilen Varlıklar	80
d. Mevcut veya Müstakbel Varlıklar	82
e. Belirli veya Belirlenebilir Varlıklar	84
B. Taşınır Varlıklar	84
a. Genel Olarak	84
b. Bütünleyici Parçalar	85
aa. Genel Olarak	85
bb. Çok Yıllık Ürün Veren Ağaçların Ürünleri.....	86
c. Eklentiler.....	87
aa. Rehin Konusu Taşınırın Eklentisi Olan Başka Taşınır Varlıklar	88

bb. Taşınmazın Eklentisi Olan Taşınırın Kapsam Dışı Olması	89
d. Para.....	91
e. Özel Sicili Olan Taşınır.....	92
aa. TRK Hükümlerine Göre Tek Başına Rehnedilememeleri.....	92
bb. İşletme Rehninin Kapsamında Olmaları.....	96
C. Taşınmazların Kapsamda Yer Almaması.....	98
a. Kanun Hükümlerinin Yorumu	98
b. Yönetmelik Hükmü.....	100
D. Alacaklar.....	101
a. Genel Olarak	101
b. Özellikle Kiracılık Hakkı.....	103
c. Kapsam Dışı Bırakılan Alacaklar: Mevduat Alacakları	106
E. Kendisi veya Kullanımı Devredilebilen Sair Haklar.....	108
F. Ticarî Proje ve Benzeri Bilgi Derlemeleri.....	110
2. İşletme Rehninin Kapsamında Olan Varlıkların Belirlenmesi.....	114
A. Kanunun Emredici Olmayan Düzenlemesi	114
B. Rehin Sözleşmesi ile Düzenleme	116
a. Rehnin Kapsamını Kanun Hükmüne Göre Daha Geniş Belirleme	116
b. Rehnin Kapsamını Kanun Hükmüne Göre Daha Dar Belirleme	117
c. Rehin Konusu Varlıkların Rehin Sözleşmesinde Sayılması	118
II. İŞLETME REHNİNİN KURULMASINDAN SONRA KONUSUNUN VE KAPSAMININ DEĞİŞEBİLMESİ.....	118
1. Kural: Rehin Veren Rehinle Yüklü Olmaksızın Taşınır Üzerinde Tasarruf Etmeye Yetkili Olmaması	118
2. Olağan İşletme Faaliyeti Kapsamında Yapılan İşler ve İşlemler Sonucunda Rehnin Kapsamının Değişmesi	120
A. Görüşün Açıklanması.....	120

B. Taşınmaz Rehninin Kapsamında Olan Eklentilerin Rehnin Kapsamından Çıkmasına Dair Hükümlerden Yararlanılması.....	124
a. Eklentinin Yetkili Olarak Taşınmazdan Ayrılması.....	125
aa. Taşınmaz Rehninin Kurulmasından Sonra Taşınmaza İlave Edilen Eklentiler.....	125
bb. Taşınmaz Rehninin Kurulması Sırasında Mevcut Olan Eklentiler.....	125
cc. Eklentileri Ayırma Yetkisinin Sözleşme ile Düzenlenmesi ve Üçüncü Kişinin Korunması.....	126
b. Eklentinin Yetkisiz Olarak Taşınmazdan Ayrılmasının Rehnin Kapsamına Etkisi.....	126
aa. İlk Görüş.....	126
bb. İkinci Görüş.....	127
cc. Değerlendirme.....	128
C. Gemi İpoteğinin Kapsamında Olan Eklentilerin Rehnin Kapsamından Çıkmasına Dair Hükümden Yararlanılması....	129
D. Ara Sonuç.....	129
3. Kanunda Düzenlenen Hâller.....	130
A. Ürünler.....	130
a. Doğal Ürünler.....	130
b. Hukukî Ürünler.....	131
B. Kaim Değerler.....	132
a. Genel Olarak.....	132
b. Birleşme ve Karışma.....	135
c. İşleme.....	137
C. Üretim Sürecinde Oluşan Yeni Taşınırlar.....	138
4. Kanunda Düzenlenmeyen Hâller.....	139

5. BÖLÜM
İŞLETME REHNİNİN PARAYA
ÇEVİRİLMESİNİN SÖZLEŞMELERE ETKİSİ

I. İŞLETME REHNİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ HAKKINDA	
GENEL BİLGİLER.....	143
1. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolları Hakkında Açıklamalar.....	143
A. İşletmenin Rehinli Alacaklı Tarafından Devralınması.....	145
B. Teminat Altına Alınan Alacak Hakkının Devri	149
C. İşletmenin Kiralan(ama)ması.....	150
D. İşletme Rehninin Genel Hükümlere Göre Paraya Çevrilmesi.....	153
E. Ara Sonuç.....	153
2. İşletmenin Bir Bütün Olarak veya İşletme Rehni Kapsamındaki Taşınırın ve Hakların Bir Kısımının Paraya Çevrilmesi.....	153
3. İşletme Rehninin Paraya Çevrilmesi Sonucunda İşletmenin Devri Anı.....	155
II. İŞLETME REHNİNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİNDE ÖZEL	
SORUN: SÖZLEŞMELERİN DEVRİ	156
1. İşletmeye Dair Sözleşmelerin Devralana İntikalinin Önemi.....	156
2. Sözleşmenin Devri Hakkında Genel Bilgiler.....	158
A. Kombinasyon Teorisi	158
B. Birlik Teorisi	158
C. Türk Borçlar Kanunu'nda Birlik Teorisi Esas Alınarak Düzenleme Yapılması	159
3. İşletmenin Devrinin Sözleşmelere Etkisi	160
A. İsviçre Hukukunda Malvarlığının Devrinin Sözleşmelere Etkisi	160
a. Malvarlığının Devri Hakkında Genel Bilgiler.....	160
b. Malvarlığının Devri Kapsamında Sözleşmelerin Devri Sorunu.....	163

aa.	Sözleşmelerin Kısmî Küllî Halefiyet Yoluyla İntikal Etmemesi Görüşü.....	164
bb.	Sözleşmelerin Kısmî Küllî Halefiyet Yoluyla İntikal Etmesi Görüşü	167
aaa.	Genel Olarak.....	167
bbb.	Sadece İşletmenin Devri Halinde Sözleşmelerin Kısmî Küllî Halefiyet Yoluyla İntikal Edebilmesi Görüşü	169
c.	Ara Sonuç.....	170
B.	Türk Hukukunda Ticarî İşletme Devrinin Sözleşmelere Etkisi	170
a.	Ticarî İşletme Devri Hakkında Genel Bilgiler.....	170
b.	Ticarî İşletme Devri Kapsamında Sözleşmelerin Devri Sorunu.....	170
aa.	Kombinasyon Teorisine Dayalı Olarak Devrin Savunulması.....	172
bb.	Kısmî Küllî Halefiyete Dayalı Olarak Devrin Savunulması.....	172
C.	Özel Sorun: İsviçre Hukukunda Malvarlığının Devrinin ve Türk Hukukunda Ticarî İşletme Devrinin Kira Sözleşmelerine Etkisi.....	173
4.	İşletme Rehninin Paraya Çevrilmesinin İşletme ile Bağlantılı Sözleşmelere Etkisi Hakkında Değerlendirmeler	177
A.	Sözleşmelerin Devralana İntikali	177
a.	Sözleşmenin Devralana İntikaline Duyulan İhtiyaç.....	177
b.	Sözleşmenin Devralana İntikalinin Dayanağı.....	178
c.	Sözleşmenin İntikalinin Sözleşmeden Doğmuş veya Doğabilecek Haklar ile Borçlar Üzerindeki Etkisi	180
aa.	Sözleşmenin Devrinden Sonra Doğacak Haklar ile Borçlar	180
bb.	Sözleşmenin Devrinden Önce Doğan Haklar ve Borçlar	180
aaa.	Rehin Veren Borçları.....	181

bbb. Rehin Verenin Hakları.....	184
B. Sözleşmede Kalan Kişinin Bazı Hâllerde Sözleşmeyi Sona Erdirebilmesi.....	185
a. Genel Olarak	185
b. Sözleşmeyi Sona Erdirme Sebepleri.....	186
c. Borç İlişkisinin Türüne Göre Sona Erdirme Yolu.....	187
aa. Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşmelerin Olağanüstü Feshi	188
bb. Ani Edimli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşmelerden Dönme.....	189
cc. Eser Sözleşmesinin Sona Erdirilmesi	189
C. Özel Düzenlemeler	191
SONUÇLAR	193
KAYNAKÇA.....	199

